

ELS LLIBRES I LES COSES

IGNASI ARAGAY

La Lola i la guerra

¿Es pot ser pacifista i cívic durant una guerra? Quan l'ataquen brutalment, ¿un país es pot defensar amb les armes de l'art i la ploma? Aquestes preguntes, tan pertinents avui quan veiem la carnisseria implacable d'Ucraïna, són les que es devia fer el 1936 la dibuixant Lola Anglada (1892-1984).

Envoltada d'homes, les dècades anteriors la Lola s'havia convertit per mèrits propis en la primera dibuixant professional de Catalunya. Filla d'una família aristocratitzant de la burgesia tèxtil, va poder donar corda a la seva passió per l'art i, de la mà de Joan Llaverias -dibuixant, mestre i mentor seu- i de la revista infantil *En Patufet*, es va iniciar en el món de la il·lustració. Va permetre's viatjar a París, aleshores Meca de l'art, i va col·laborar amb editorials franceses. A més d'il·lustrar, escrivia, dissenyava i promovia l'edició dels seus propis llibres, marcats per un món de fantasia lligat a una natura domèstica, de casa d'estiu, d'animals i plantes humanitzats. Referent del Noucentisme, Lola Anglada també esculpia i feia ceràmica.

Amb més de 40 anys, era una figura consolidada. Catalanista i republicana. I Catalunya tenia el seu autogovern, amb un il·lusionant projecte educatiu i cultural. Però de cop va arribar la guerra... i la revolució. Quan el Sindicat de Dibuixants va imposar als ar-

LOLA ANGLADA / MONTSERRAT CARRIÓ

tistes que no signessin les seves obres, ella s'hi va negar. Li havia costat molt fer-se un nom per renunciar-hi de cop. Ella no era revolucionària. La seva única revolució era la de la cultura per als infants, la de la dona que es reivindicava, la de l'art.

Jaume Miravittles, des del Comissariat de Propaganda de la Generalitat, va sortir al seu rescat i li va encarregar que escrivís i il·lustrés un conte a partir de l'escultura *El més petit de tots*, de Miquel Paredes, mascota de la revolució i l'antifeixisme. El que Lola Anglada va fer va ser convertir aquell petit milicianet en l'antítesi del revolucionari que requisa cotxes i assassina. El va dotar d'un esperit modèlic contra l'embrutiment de la guerra. El va fer símbol de l'ideal d'igualtat i civisme. Al llibre no hi ha guerra: hi descriu la vida a la rereguarda, amb els penosos efectes del conflicte bèl·lic i els beneficis de

la pau. Lloa el poble que canta. Lloa el lluitador que no té per enemic el seu propi germà i que no cau en la temptació de comportar-se com un senyoret nou-ric. Adverteix als "eterns descontents": "Les paraules dites sense enteniment són armes que vosaltres lliureu graciosament al vostre botxi". Demana respecte per la natura i pel patrimoni artístic. I rumia per si mateix: "Allí on s'atrofia la sensibilitat humana comença la barbàrie". El llibre es pot interpretar, doncs, com una crítica velada als anarquistes de la FAI.

Però això, un cop perduda la guerra i instaurat el sectari règim feixista, no la va salvar de l'ostracisme. Aquesta obra "revolucionària" va ser la gran prova de càrrega en contra seva. Va ser denunciada i va caure en l'isolament, sense possibilitats de publicar. Es va retirar a Tiana, apartada del món. Fins que ja gran, paradoxalment la va rescatar el franquista Juan Antonio Samaranch, afecionat al dibuix. La relació que es va forjar entre ells va fer que Lola Anglada donés el seu llegat a la Diputació de Barcelona, que Samaranch presidia. Un llegat que, malgrat els anys transcorreguts, no ha tingut la projecció que es mereix.

El conte *El més petit de tots*, que va aparèixer per primer cop el 1937, es va reeditar el 1978 i el 2006. Ara ha estat recuperat de nou, amb una edició facsímil de Libros del Zorro Rojo i l'Ajuntament de Barcelona. L'edició surt acompanyada de dos textos, a càrrec de Montserrat Castillo i Teresa Mañà, que posen en context la vida i l'obra d'Anglada. ♦♦

ELS MÉS VENUTS

CATALÀ

FICCIÓ

[1] **Benvolguda**
EMPAR MOLINER
Columna
232 pàgines i 20,90 € 1/3

[2] **El monstre de Santa Helena**
A. SÁNCHEZ PIÑOL / La Campana
304 pàgines i 19,90 € -/1

[3] **Mamut**
EVA BALTASAR
Club Editor
128 pàgines i 17,50 € 2/6

[4] **El mentalista**
CAMILLA LÄCKBERG
Columna
752 pàgines i 23,90 € 5/2

[5] **Morir-ne disset**
SERGI BELBEL
Proa
224 pàgines i 20 € 4/5

NO-FICCIÓ

[1] **Molts i ningú**
CLARA PONSATÍ
La Campana
352 pàgines i 19,90 € 2/2

[2] **La Vall de la Llum**
TONI CRUANYES
Destino
384 pàgines i 21,50 € 1/7

[3] **Cuina o barbàrie**
MARIA NICOLAU
Ara Llibres
272 pàgines i 22,90 € 4/22

[4] **Rússia, l'escenari més gran del món**
MANEL ALÍAS / Ara Llibres
464 pàgines i 21,90 € -/2

[5] **Diguem-ne amor**
MARTA VIVES
Ara Llibres
304 pàgines i 19,90 € -/2

CASTELLÀ

FICCIÓ

[1] **El castillo de Barbazul**
JAVIER CERCAS
Tusquets
400 pàgines i 21,90 € 1/4

[2] **Violeta**
ISABEL ALLENDE
Plaza & Janés
400 pàgines i 22,90 € 2/9

[3] **El mentalista**
CAMILLA LÄCKBERG
Planeta
720 pàgines i 23,90 € 5/2

[4] **El libro negro de las horas**
EVA G. SÁENZ DE URTURI / Planeta
384 pàgines i 20,90 € 3/8

[5] **Cauterio**
LUCÍA LIJTMAYER
Anagrama
222 pàgines i 18,90 € 4/4

NO-FICCIÓ

[1] **Muerte contada por un sapiens...**
MILLÁS I ARSUAGA / Alfaguara
312 pàgines i 18,90 € 2/5

[2] **Encuentra tu persona vitamina**
MARIAN ROJAS / Espasa
328 pàgines i 19,90 € 3/31

[3] **Por si las voces vuelven**
ÁNGEL MARTÍN / Planeta
256 pàgines i 17 € 1/19

[4] **Come mierda**
JULIO BASULTO
Vergara
328 pàgines i 18,90 € -/4

[5] **Las casualidades no existen**
BORJA VILASECA / Vergara
280 pàgines i 18,90 € -/23

Rànquing setmanal del Gremi d'Editors de Catalunya i LibriData
Posició setmana anterior / Setmanes en el mercat

UN TAST DE CATALÀ

ALBERT PLA NUALART

L'article dels topònims i el president d'Aragó

Un topònim (o nom propi d'un lloc) no necessita, lingüísticament, anar precedit d'un article determinat, perquè un nom propi és sempre únic (no cal un *el* o un *la* que el faci únic). Això explica que l'article aparegui o no en funció de la tradició de cada llengua i cada topònim, i que fins i tot fluctuï i sigui opcional dins una mateixa llengua. Però l'opcionalitat no agrada als que sempre volen tenir clar "com s'escriu". Si els dius "Amb article... o sense", et miren malament, i si, a sobre, en castellà només s'escriu sense, llavors, per a ells, no posar-hi article és un castellanisme. En la tradició catalana, s'ha dit sempre "el rei d'Aragó" o "la Corona d'Aragó", però ara et trobes que si escrius "el president d'Aragó" ja hi ha qui arrufa el nas i diu "¿No ha de ser «de l'Aragó»"? Doncs no necessàriament.

Cal distingir, en aquest sentit, els noms de poblacions dels noms de països o regions. En els primers, si porten article, l'article sol ser part del nom: el Masnou, l'Hospitalet, el Caire, l'Havana. En els exemples precedents l'hi hem de posar sempre. En els segons, en canvi, l'article no sol formar part del nom i es recomana no usar-lo en llistes i mapes, on escriurem Canadà o Xina encara que dins del text parlem "dels habitants del Canadà o de la Xina". Ara bé, dins del text, hi ha països (o regions) que no

SI SEMPRE HAVÍEM DIT LA CORONA D'ARAGÓ O EL REI D'ARAGÓ, ARA HEM DE PODER DIR EL PRESIDENT D'ARAGÓ

admeten l'article ("anem a Andorra, Catalunya, Espanya, Itàlia..."), n'hi ha que l'admeten optativament ("anem a Argentina o a l'Argentina...") i n'hi ha que l'exigeixen ("visitem el Marroc, l'Índia, el Vaticà...").

No hem d'oblidar mai que estem parlant d'una convenció oberta a un cert canvi i en bona part arbitrària, que només fixen puntualment les llistes oficials. I no cal dir que si un modificador restringeix el significat d'un topònim, cal posar-hi sempre l'article ("la Itàlia del Renaixement"). En el cas d'Aragó o l'Aragó, ara mateix és habitual i admissible la fluctuació i, per tant, si el president Aragonès no s'entén amb el president aragonès i volem evitar la redundat reiteració, podem dir que no s'entén amb el president d'Aragó (o de l'Aragó). ♦♦